

Biyoloji Öğretmen Adaylarının Bölümü Tercih Etme Nedenleri ve Akademik Başarıları

Tahir Atıcı

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, tatici@gmail.com

Received: 15.04.2013; Reviewed: 07.10.2013; Accepted: 21.10.2013

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, biyoloji öğretmeni adaylarının bölümü tercih etme nedenlerini ortaya koymak ve bu nedenlerin adayların akademik başarı düzeyleri üzerindeki etkilerini belirlemektir. Öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenlerinin, adayların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ve adayların akademik başarı düzeylerinin, adayların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği de incelenecektir.

Bu çalışmada, nicel veriler toplanmış, analiz edilmiş ve elde edilen veriler sonuçta bir araya getirilmiştir. Uygulamaya, 2010 – 2011 eğitim öğretim yılı güz döneminde, 2., 3. ve 4. sınıf biyoloji öğretmeni adayları (N=66) ile yürütülmüştür. Verilerin değerlendirilmesinde t testi ve Pearson korelasyon katsayısı, r uygulanmış ve SPSS yazılımı kullanılmıştır.

Biyoloji öğretmeni adayları tarafından biyoloji eğitimi alanını seçmelerinin ki temel nedeni; sırasıyla, adayların üniversiteye giriş sınavından aldıkları puanların istedikleri başka bölümlere yetmemesi ve öğretmenlik mesleğini ve biyoloji alanını sevmeleri olduğu görülmüştür. Biyoloji öğretmeni aday kadınların sayısı ve akademik başarı düzeyleri erkeklerinkinden daha fazladır. Adayların akademik başarı düzeyleri ve bölümü tercih nedenleri arasında ise bir ilişkiye rastlanamamıştır. Araştırmanın sonunda, öğrencilerin mesleğe doğru daha iyi yönlendirilmesine ve alanda gerçekleştirilebilecek çalışmalara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji öğretmenliğini tercih etme; Akademik başarı; Biyoloji öğretmeni adayları.

Reasons of Biology Teacher Candidates for Choosing the Department and their Academic Achievements

ABSTRACT

The purpose of this research is determination of the reasons of biology teacher candidates on their selection of biology teaching education and the effects of these reasons on their academic achievement level. Additionally, the reasons and academic achievement levels of the candidates were examined if they differ significantly according to the gender of the candidates.

Quantitative data were collected and analyzed and bunched together in this study. Study involved the biology teacher candidates (N=66) who are second, third and fourth grade students of biology teaching department in 2010 – 2011 academic year. t test and Pearson product-moment correlation coefficient, r applied and SPSS for Windows software was used for evaluation of the datum.

Findings show that two main reasons of biology teacher candidates for choosing biology teaching department are inadequacy of their university entrance examination score for other departments they wanted more and love both the profession of teaching and biology branch. The number of teacher candidate girls and their academic achievement levels are greater than that of boys. The relation between the academic achievement levels and the reasons of department choice were not seen. At the end of the research, some suggestions about better guidance for students towards the profession and the studies which could be carried out in the area were made.

Keywords: Preferring biology teaching, Academic achievement, Biology teacher candidate.

EXTENDED SUMMARY

The purpose of this research are expected to provide insight about whether the current student selecting system is fit for purpose or not by investigating the motives of the biology teacher candidates on selecting this branch and the influence of these motives on the candidates' academic achievements. The increase in the significance of the science of biology and the importance of learning biology means there is an increase in the significance of biology teachers as well. A science so significant for humanity being taught by teachers who are uninterested and untalented in this field is unacceptable. In this sense, there is apparently a necessity of raising teachers committed to the profession, conscious and successful in the academic field.

The objectives of this research are to put forth the biology teacher candidates' motives for selecting this branch and to detect the effects of these motives on the candidates' success levels. It will also be examined if the teacher candidates' motives for selecting the branch and their academic success levels differentiate significantly depending on their gender.

In this research, the quantitative data has been collected, analyzed and consequently the gathered data has been obtained. The research was implemented directly and carried out with the biology teacher candidates who are 2nd, 3rd and 4th grade (N=66) in the Spring Semester of 2010-2011 education year. In order to evaluate the data t test for independent groups and Pearson correlation coefficient r have been implemented and SPSS software for Windows has been used.

Findings indicated that the two main reasons why the biology teacher candidates select this branch are respectively, the fact that their scores on the student selection exam were insufficient for attending the fields they desired and secondly their passion about the profession of teaching and biology. The number of female biology teacher candidates and their academic success levels surpass those of males. No link between the motives of the candidates for selecting the branch and their academic success levels has been found. At the end of the research, relevant advice has been given about directing the students to the field more properly and about the potential studies that might be conducted in the field.

Biology teachers and biology teacher candidates were asked the reasons for choosing the biology teacher department of the response to the "biological liking has been". This is 30.6% of the teachers who responded, 27.1% was determined as the ratio of teacher candidates. This, 27.1% for teachers with a ratio of "likes-worry", 11.4% for teachers with a ratio of "interest-Wonder" and "Chance" followed. Biology teaching, and the teaching of biology teachers who prefer to love both of them, the ratio was 4.1%, while only 2.6% for the candidates who remain in. Only 5% of the teachers who chose this profession for the love of teaching with the teacher candidates 9.5% accounted for. Biology teacher jobs in the best part of the teachers' advice, or any candidate who would prefer not to consider. Teacher candidates' levels of academic achievement were no significant differences between the genders. More than half of teachers' section of Biology showed that the first five preferences. There is very little to choose between the last 9 shows the part of the candidates. This is also part of the general sense of the candidates shows that conscious choice. A combination of academic achievement levels and ranking of candidates preferred part of the analysis, a significant streamlining been found.

This study was carried out on students of biology teaching department. However, to refer to the profession of teaching biology in Turkey does not need to be a graduate of Faculty of Education. A large number of teachers graduating from university science faculties of biology, because they are similar to the studies done on the biology students of these faculties will reveal useful results.

GİRİŞ

Bu araştırmanın temel amacı, biyoloji öğretmeni adaylarının bölümü tercih etme nedenleri ve bu nedenlerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemektir. Temel bir bilim dalı olan biyoloji ile ilgili ilk çalışmalar, biyolojik kavramların anlaşılmasına çalışılması ve bu olaylarla ilgili kuralların ortaya konmasına yönelik olmuştur. Bu gelenek, değişmeden, günümüze kadar devam etmiştir (Kolankaya ve Sağlam, 1986).

Biyolojik bilimler günümüzde, bilgi ve kavramı gerektiren en önemli alanları kapsar. Günümüzdeki öğrenciler, çevrelerinde ve dünyada gelen pek çok değişimin nedenini biyoloji bilimi sayesinde anlayabilmektedirler (YÖK/Dünya Bankası, 1996). Biyoloji biliminin ve biyolojiyi öğrenmenin öneminin artması, biyoloji öğretmenin öneminin artması anlamına gelmektedir. İnsan ve insanlık için böylesine önemli bir bilimin, bu alana ilgisi ve kabiliyeti olmayan öğretmenler tarafından öğretilmesi kabul edilemez. Bu anlamda, mesleğe karşı ilgili, bilinçli ve akademik yönden başarılı öğretmenler yetiştirmenin gerekliliği ortadadır.

Biyoloji biliminin artan önemi dolayısıyla, yetişkinlerin bu alanda eğitimi okulların ve yaygın eğitim kurumlarının değişmez bir vazifesi haline gelmiştir. Biyoloji biliminin kazandığı bu önem, biyoloji dersinin de tüm okul türleri için daha önemli hale gelmesine sebep olmuş ve diğer dersler arasında değer kazanmasında önemli rol oynamıştır (Killerman, 1995).

Günümüzde hayat oldukça hızlı değişen ve gelişen bir hal almıştır. İnsanların bu hızlı değişime uyum sağlamaları ancak kültürlenme bilinci ile mümkün olabilir. Biyoloji de buna büyük katkılar sağlayabilecek temel bilimlerden biridir. Biyoteknoloji alanındaki son gelişmeler ile eğitim programlarının yeniden düzenlenebileceği biyoloji bilimi ve öğretimi, giderek daha fazla önem kazanacaktır (Demirsoy, 1993). Bu durum, biyoloji öğretiminin iyi yapılmasını, hatta bazı özel yöntemlerle gerçekleştirilmesini zorunlu hale getirir (Laura, 1995).

Türkiye’de şimdiye kadar benzer konularda çalışmalar yapılmıştır. Akbayır (2003), öğretmenlik mesleğine yönelmede branş seçiminde ailenin ve cinsiyetin rolü konusundaki çalışmasında; ortaöğretim matematik öğretmenliği, biyoloji öğretmenliği, fizik öğretmenliği, kimya öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, okulöncesi öğretmenliği bölümlerinden toplam 139 öğrenciden oluşan örneklem grubuna 23 sorudan oluşan bir anket uygulamış ve ailenin, meslek seçiminde etkili bir etken olduğu sonucuna varılmıştır. Çocuğun öğretmenlik mesleği seçme isteğinin, ailenin eğitim düzeyi yükseldikçe yükseldiği, gelir düzeyi arttıkça düştüğü belirlenmiştir. Kız öğrenciler genellikle okulöncesi öğretmenliğini seçmekte, diğer bölümler genellikle erkek öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.

Boz ve Boz (2008) tarafından 38 öğretmen adayından oluşan örneklem üzerinde ortaöğretim kimya ve matematik öğretmeni adaylarının öğretmenliği tercih etme nedenleri incelenmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih etme nedenlerinin başında, öğretmeyi sevmeleri, öğrencilik yıllarında kendi kimya ya da matematik öğretmenlerinden olumlu şekilde etkilenmeleri ve kimya ya da matematik alan bilgisine karşı duydukları sevgi gelmektedir.

Genç insanların öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri üzerinde yurtdışında da birçok çalışma yapılmış ve birbirinden farklı bulgular elde edilmiştir. Bunlar, dışsal nedenler (somut ödül) ve içsel nedenler (somut olmayan ödül) olarak görülür. Birbirinden bağımsız olarak bu nedenler her bir bireyin tercihlerini etkilediğini, ayrıca cinsiyet farkının da bu seçimde önemli olduğunu bilinmektedir (Moran, Kılpatrick, Abbot, Dallat, ve Mcclune 2001).

Amerika Birleşik Devletleri’nde Summerhill, Matranga, Peltier, ve Hill (1998), Hayes (1990) ve Robertson, Keith, ve Page (1983), Yunanistan’da Doliopoulou (1985) ve Singapur’da Goh ve Atputhasamy (2001) tarafından yapılan çalışmalarda ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında fedakârlık ağırlıklı olarak diğer nedenlere göre baskın bir seçenek olmuştur.

Bu araştırma sonuçlarının, biyoloji öğretmeni adaylarının bölümü tercih etme nedenleri ile akademik başarıları üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması yoluyla mevcut öğrenci seçme sisteminin amaca uygunluğu hakkında fikir vermesi beklenmektedir:

Problem Cümlesi;

Biyoloji öğretmeni adaylarının bölümü tercih etme nedenleri nelerdir ve bu nedenlerin akademik başarıları üzerindeki etkileri nelerdir?

Alt Problemler;

Öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenlerinin dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeylerinin dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenleri, adayların cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri, adayların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğretmen adaylarının bölüm tercihlerinin tercih listelerindeki dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeylerinin bölümü tercih sıralarına göre dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının bölüm tercihlerinin tercih listelerindeki sırasının adayların cinsiyetlerine göre dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ile bölümü tercih etme nedenlerine göre dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ise üniversiteye yerleştirilme puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırmada betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar 2006).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2010 – 2011 eğitim öğretim yılı güz döneminde, 2., 3. ve 4. sınıf biyoloji öğretmeni adayları (N=72) ile yürütülmüştür. Ancak, ölçme araçlarının istenilen nitelikte işaretlenmemesi nedeni ile 66 öğrencinin ölçme araçları değerlendirmeye alınmamıştır.

Çalışmanın bağımsız değişkenleri; öğretmen adaylarının cinsiyetleri, sınıfları, genel not ortalamaları ve biyoloji öğretmenliği bölümünün adayların üniversite tercih listelerindeki sırasındır.

Çalışmanın bağımlı değişkenleri; biyoloji öğretmenliği bölümünün adayların üniversite tercih listelerindeki sırası ve adayların akademik başarı düzeyleri, diğer bir deyişle genel not ortalamalarıdır.

Akademik Başarı – Tercih Nedeni Anketi

Yapılan araştırmada kullanılan akademik başarı - tercih nedeni anketi, biyoloji öğretmeni adayların cinsiyetlerini, kaçınıcı sınıfta olduklarını, 2008-2009 öğretim yılı sonundaki genel not ortalamalarını, şu anda öğrenim görmekte oldukları bölümün Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı sonrası doldurdıkları tercih listesinde kaçınıcı sırada yer aldığını ve bölümü tercih etmelerinin en büyük nedenini içermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada ölçme araçlarından elde edilen veriler, SPSS yazılımı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde yüzde, frekans, bağımsız t-testi ve Pearson korelasyon katsayısı analizlerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Öğretmen Adaylarının Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Dağılımı; Öğretmen adaylarının bölümü tercih etmelerinin ana nedeni olarak gösterdikleri işaretledikleri yanıtlar ve bunların frekansları, Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Dağılımı

Biyoloji Öğretmenliği Bölümünü Tercih Nedeni	f	%
Hem öğretmenlik mesleğini hem de biyoloji alanını sevmem	23	34,85
Öğretmenlik mesleğini sevmem	3	4,54
Biyoloji alanını sevmem	7	10,60
Ailemde/Yakın çevremde öğretmenlik yapan kişilerin bulunması	1	1,52
Ailemde/Yakın çevremde biyoloji eğitimi almakta/almış kişilerin bulunması	0	0
Öğretmenlerimin tavsiyesi	0	0
İş olanaklarının iyi olduğunu düşünmem	0	0
Puanımın istediğim başka bölümlere yetmemesi	26	39,39
Hangi bölümü tercih edeceğime karar verememiş olmam	5	7,58
Ailemin baskı yapması	0	0
Yukarıdakilerden başka bir sebep	1	1,52
TOPLAM	66	100

Tablo 1.'de görüldüğü gibi, öğretmen adayların büyük kısmı, bölümü tercih etme nedeni olarak üniversite sınavında aldıkları puanın istediği başka bölümlere yetmemesini göstermiştir. Bunu hem öğretmenlik mesleğini hem de biyoloji alanını sevdiklerini söyleyen adaylar izlemiştir. Biyoloji öğretmenliği bölümünü seçme sebebi içinde öğretmenlik mesleğine ve biyoloji alanına sevgi dışında tercih edenlerin oranının tüm öğretmen adaylarının yarısı kadardır.

Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Dağılımı; Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeylerinin dağılımı, Tablo 2'de görüldüğü gibidir.

Tablo 2. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Dağılımı

Akademik Başarı Düzeyi	f	%
Genel not ortalaması 2.00'in altında olan adaylar	0	0
Genel not ortalaması 2.00 ile 2.49 arasındaki adaylar	5	7,58
Genel not ortalaması 2.50 ile 2.99 arasındaki adaylar	23	34,85
Genel not ortalaması 3.00 ile 3.49 arasındaki adaylar	31	46,97
Genel not ortalaması 3.50 ve üstünde olan adaylar	7	10,60
TOPLAM	66	100

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının başarı düzeylerinin genel olarak 2.50 ve üzeri olduğu söylenebilir. Genel ortalaması 2.00'in altında olan hiç öğrenci yokken, ortalaması 2.00 ile 2.50 arasında olan öğrencilerin sayısı yalnızca 5'tir.

Öğretmen Adaylarının Bölümü Tercih Etme Nedenlerinin Adayları Cinsiyetlerine Göre Dağılımı; Uygulama verilerine göre öğretmen adaylarının cinsiyete bağlı bölümü tercih etme nedenleri Tablo 3'de görüldüğü gibidir.

Tablo 3. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Adayların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Biyoloji Öğretmenliği Bölümünü Tercih Nedeni	Kızlar		Erkekler	
	f	%	f	%
Hem öğretmenlik mesleğini hem de biyoloji alanını sevmem	22	41,51	1	7,69
Öğretmenlik mesleğini sevmem	1	1,89	2	15,39
Biyoloji alanını sevmem	4	7,54	3	23,07
Ailemde/Yakın çevremde öğretmenlik yapan kişilerin bulunması	1	1,89	0	0
Ailemde/Yakın çevremde biyoloji eğitimi almakta/almış kişilerin bulunması	0	0	0	0
Öğretmenlerim tavsiyesi	0	0	0	0
İş olanaklarının iyi olduğunu düşünmem	0	0	0	0
Puanımın istediğim başka bölümlere yetmemesi	21	39,62	5	38,46
Hangi bölümü tercih edeceğime karar verememiş olmam	3	5,66	2	15,39
Ailemin baskı yapması	0	0	0	0
Yukarıdakilerden başka bir sebep	1	1,89	0	0
TOPLAM	53	100	13	100

Tablo 3'de görüldüğü gibi öğretmen adayları kız ve erkeklerin yaklaşık %40'ı biyoloji öğretmenliği bölümünü puanları istedikleri başka bölüme yetmediği için tercih etmişlerdir. Ancak tabloda asıl göze çarpan, biyoloji öğretmenliği bölümünü hem öğretmenlik mesleğini hem de biyoloji alanını sevdiği için tercih eden kızların oranının %41.51 olmasına rağmen, aynı durumdaki erkeklerin oranının yalnızca %7,69'da kalmış olmasıdır.

Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Adayların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı;

Uygulama verilerine göre öğretmen adaylarının akademik başarı düzeylerinin adayların cinsiyete göre dağılımı Tablo 4'de görüldüğü gibidir.

Tablo 4. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Adayların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Akademik Başarı Düzeyi	Kızlar		Erkekler	
	f	%	f	%
Genel not ortalaması 2.00'in altında olan adaylar	0	0	0	0
Genel not ortalaması 2.00 ile 2.49 arasındaki adaylar	3	5,66	2	15,39
Genel not ortalaması 2.50 ile 2.99 arasındaki adaylar	16	30,19	7	53,85
Genel not ortalaması 3.00 ile 3.49 arasındaki adaylar	28	52,83	3	23,07
Genel not ortalaması 3.50 ve üstünde olan adaylar	6	11,32	1	7,69
TOPLAM	53	100	13	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmen adayı kızların genel not ortalaması 3.00 ve üzerinde olanlar tüm kızların %64,15’i iken, genel not ortalaması 3.00 ve üzerinde olanlar tüm erkeklerin %30,76’sı kadardır.

Adayların akademik başarı düzeyleri ile cinsiyetleri arasındaki grupsal istatistiksel ilişki Tablo 5’deki gibidir.

Tablo 5. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Adayların Cinsiyetlerine Göre Grup Olarak İncelenmesi

	Kızlar	Erkekler
Örnekleme sayısı	53	13
Akademik başarı düzeyi (genel not ortalaması)	3,08	2,81
Akademik başarı düzeylerinin standart sapması	0,377	0,366

Adayların akademik başarı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına yönelik olarak yapılan t testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeyleri ile Adayların Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiye İlişkin t-testi Sonuçları

Örnekleme sayısı	13
Serbestlik derecesi	64
t değeri	2,334
Önem değeri (*p)	0,023

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(64)}=2,334$ ve $*p<0,05$).

Öğretmen Adaylarının Bölüm Tercihlerinin Tercih Listelerindeki Sırasının Dağılımı; Öğretmen adaylarının bölüm tercihlerinin tercih listelerindeki sırası, Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Bölüm Tercihlerinin Tercih Listelerindeki Yerlerinin Dağılımı

Biyoloji Öğretmenliği Tercihinin Sıralamadaki Yeri	f	%
1. ve 5. tercihler arasında	34	51,51
6. ve 10. tercihler arasında	21	31,82
11. ve 15. tercihler arasında	6	9,09
16 ve 24. tercihler arasında	5	7,58
TOPLAM	66	100

Tablo 7’ye göre, öğretmen adaylarının yarıdan fazlası bölümü tercih listelerindeki ilk beş tercihten birisi olarak, % 83,33’ü de ilk on tercihten birisi olarak kodlamışlardır.

Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Bölümü Tercih Etme Sıralarına Göre Dağılımı; Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeylerinin bölümü tercih etme sıraları ile birlikte sunumu Tablo 8’dedir.

Tablo 8. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeyleri ve Bölümü Tercih Sıraları

Akademik Başarı Düzeyi	Tercih Sırası			
	1-5	6-10	11-15	16-24
Genel not ortalaması 2.00 ile 2.49 arasındaki adaylar	1	3	1	0
Genel not ortalaması 2.50 ile 2.99 arasındaki adaylar	12	5	2	4
Genel not ortalaması 3.00 ile 3.49 arasındaki adaylar	15	13	2	1
Genel not ortalaması 3.50 ve üstünde olan adaylar	6	0	1	0

Tablo 8 incelendiğinde satırlar veya sütunlarda herhangi bir yöndeki değişimin diğer değişkende düzenli bir artma veya azalmaya neden olmadığı görülebilir.

Öğretmen Adaylarının Bölüm Tercihlerinin Tercih Listelerindeki Sırasının Adayların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı; Öğretmen adaylarının bölüm tercihlerinin tercih listelerindeki sırasının adayların cinsiyetlerine bağlı dağılımı, Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Bölüm Tercihlerinin Tercih Listelerindeki Sırasının Adayların Cinsiyetine Göre Dağılımı

Biyoloji Öğretmenliği Tercihinin Sıralamadaki Yeri	Kızlar		Erkekler	
	f	%	f	%
1. ve 5. tercihler arasında	27	50,95	7	53,85
6. ve 10. tercihler arasında	20	37,74	1	7,69
11. ve 15. tercihler arasında	4	7,54	2	15,39
16 ve 24. tercihler arasında	2	3,77	3	23,07
TOPLAM	53	100	13	100

Tablo 9'a göre, öğretmen aday kızların %88,69'u bölümü tercih listelerindeki ilk on tercihten birisi olarak kodlarken, erkek adayların %61,54'ü bölümü ilk on tercihten birisi olarak kodlamışlardır.

Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Bölümü Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımı; Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeylerinin bölümü tercih etme nedenlerine göre dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarı Düzeylerinin Bölümü Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımı

Biyoloji Öğretmenliği Bölümünü Tercih Nedeni	Ortalama			
	Ortalaması 2.00 ile 2.49 arasında	Ortalaması 2.50 ile 2.99 arasında	Ortalaması 3.00 ile 3.49 arasında	Ortalaması 3.50 ve üstünde
Hem öğretmenlik mesleğini hem de biyoloji alanını sevmem	1	7	13	2
Öğretmenlik mesleğini sevmem	0	2	1	0
Biyoloji alanını sevmem	0	4	2	1
Ailemde/Yakın çevremde öğretmenlik yapan kişilerin bulunması	0	0	1	0
Ailemde/Yakın çevremde biyoloji eğitimi almakta/almış kişilerin bulunması	0	0	0	0
Öğretmenlerim tavsiyesi	0	0	0	0
İş olanaklarının iyi olduğunu düşünmem	0	0	0	0
Puanımın istediğim başka bölümlere yetmemesi	3	8	12	3
Hangi bölümü tercih edeceğime karar verememiş olmam	1	2	2	0
Ailemin baskı yapması	0	0	0	0
Yukarıdakilerden başka bir sebep	0	0	0	1

Tablo 10 incelendiğinde öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ile bölümü tercih etme nedenleri arasında belirgin bir ilişki görülmemektedir.

Öğretmen Adaylarının Akademik Başarı Düzeyleri ile Üniversiteye Yerleştirilme Puanları Arasındaki İlişki; Bir değişkenin değeri değişirken, bir diğer değişkenin de değeri değişiyorsa, bu ikisi arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Korelasyon iki değişken arasındaki bu ilişkiyi ölçmek için kullanılır.

Bir değişken yüksek değerler alırken, diğer bir değişken de yüksek değerler alıyorsa, iki değişken arasında pozitif korelasyon olduğu söylenebilir. Aksine bir değişken yüksek değerler alırken, diğeri düşük değerler alıyorsa, iki değişken arasında negatif korelasyon söz konusudur. Korelasyon katsayısı r ile temsil edilir ve $r = +1$ kusursuz pozitif korelasyon, $r = -1$ kusursuz negatif korelasyon anlamındadır. Öğretme adaylarının akademik başarı düzeyleri ile üniversiteye giriş puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı, r ile ölçülmüş, $r=0,188$ olarak hesaplanmıştır. Bu da öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ile üniversiteye yerleştirilme puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını yada çok az bir ilişki olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Bu çalışmada, biyoloji öğretmenliği bölümü öğrencilerinin bölümü tercih etme nedenleri, akademik başarı düzeyleri, bölümü tercih sıraları öğrenciler genelinde ve cinsiyetlere bağlı olarak dağılımı, akademik başarı düzeyleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişki araştırıldı.

Biyoloji öğretmeni adaylarının bölümü tercih etmelerinin iki temel nedeni vardır. Bunlardan birincisi, adayların üniversiteye giriş sınavlarında aldıkları puanların istedikleri başka bölümlere yetmemesidir. İkincisi ise, adayların hem öğretmenlik mesleğini hem de biyoloji alanını sevmeleridir. Bölümü seçme nedeni öğretmenlik mesleğinin ve biyoloji alanının en az birini sevmek olduğunu söyleyen öğrenciler tüm öğrencilerin yarısı kadardır. Bu durumda öğretmen adaylarının yarısının bölümü sevmedikleri halde tercih ettikleri söylenebilir. Bu sonuç Gerçek ve diğerleri tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına benzer niceliktedir. Ailesinde veya yakın çevresinde öğretmenlik yapan veya biyoloji eğitimi gören kişiler olduğu için bölümü tercih ettiğini söyleyen aday yalnızca bir tanedir. Burada elde edilen sonuç, Boz ve Boz'un (2008) çalışmalarını destekler niteliktedir ancak Gürbüz ve Sülün'ün (2004) elde ettiğinden farklıdır. Gürbüz ve Sülün'ün çalışmasında bölümü hem mesleği hem de alanı sevdiği için tercih ettiğini söyleyen çok az kişidir.

Biyoloji öğretmenliği bölümünü öğretmenlerin tavsiyesiyle veya iş olanaklarının iyi olduğunu düşündüğü için tercih ettiğini söyleyen hiçbir aday yoktur. Tercihini sevme dışında sebeplerle yaptığını söyleyen adaylar arasında öğretmen tavsiyesiyle veya iş olanaklarının iyi olduğunu düşündüğü için tercih yaptığını söyleyen hiç öğretmen adayı olmaması düşündürücüdür. Çalışma, bu yönü ile; Çetin ve Çetin'in (2006), Eskicumalı, Yaman ve Yaman'ın (2001) ve Ekiz'in (2006) öğretmenliği büyük ölçüde iş garantisine sahip bir meslek olarak gördüğü için seçtiğini söyleyen öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarından farklı sonuçlar ortaya koymuştur.

Öğretmen adaylarından bölümü hem öğretmenliği hem de biyoloji alanını sevdiği için tercih eden kızların oranı oldukça fazlayken, erkek genellikle öğretmenlik mesleği ya da biyoloji alanından birini sevdiği için bölümü tercih etmişlerdir. Öte yandan, bölümü puanı istediği başka bölüme yetmediği için tercih ettiğini söyleyen kızların ver erkeklerin oranı hemen hemen eşit çıkmıştır. Bölümde öğrenim görmekte olan adayların büyük bir bölümünü kızlar oluşturmaktadır. Ayrıca ailenin meslek seçimindeki etkisi de görülmemiştir. Ayrıca adaylardan bölümü ilk 10 tercihi arasına yazan kızların oranı erkeklere göre oldukça fazladır. Bu da Akbayır'ın (2003) ve Moran ve diğerlerinin (2001) bulgularıyla uyumsuzdur.

Biyoloji öğretmeni adayı kızların akademik başarıları erkeklerle kıyaslanınca daha yüksektir. Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Biyoloji öğretmeni adaylarının yarıdan fazlası bölümü ilk 5 tercihleri arasında göstermiştir. Bölümü son 9 tercih arasında gösteren adayların sayısı oldukça azdır. Bu da adayların bölümü genel anlamda bilinçli olarak tercih ettiklerini göstermektedir. Adayların akademik başarı düzeyleri ve bölümü tercih sıraları bir arada incelendiğinde, anlamlı bir düzene rastlanamamıştır.

Öğretmen adaylarının akademik başarı düzeyleri ile bölümü tercih etme nedenleri arasında bir ilişki görülebilmiştir. Gülleroğlu (2005) ve Karakaya'nın (2007) çalışmalarının aksine Baştürk (2008) ile benzer şekilde adayların akademik başarı düzeyleri ve üniversiteye giriş puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öneriler

Biyoloji öğretmenliği bölümünü sevmediği halde tercih eden adayların oranının fazlalığı, ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin mesleki anlamda daha doğru yönlendirilebileceği ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından gerçekleştirilen yerleştirme işleminin de adayları sevdiği bölümlerde eğitim görmelerini kolaylaştıracak biçimde düzenleye çalışılması önerilerini ortaya çıkarır. Biyoloji öğretmenliği bölümü öğretmenler tarafından tavsiye edilen bir bölüm olarak görünmemektedir. Ayrıca sevmediği halde tercih eden adayların hiçbirinin, tercihleri sırasında biyoloji öğretmenliği bölümünün iş olanaklarının iyi olduğunu düşünerek karar vermemiş oluşu, mesleğin iş bulma kolaylığına sahip olmadığını gösterdiği için, biyoloji öğretmenliğinin, ekonomik yönden diğer öğretmenlik kolları ile birlikte daha cazip hale getirilmesine çalışılmalıdır. Ayrıca, üniversitelerin biyoloji öğretmenliği bölümü kontenjanları ihtiyaç ölçüsünde yeniden düzenlenmelidir.

Bu çalışma, biyoloji öğretmenliği bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Oysa Türkiye'de biyoloji öğretmenliği mesleğine başvurmak için eğitim fakültesi mezunu olma zorunluluğu yoktur. Biyoloji öğretmenlerinin büyük bir kısmı üniversitelerin fen fakültelerinden mezun oldukları için,

benzer çalışmaların bu fakültelerin biyoloji bölümü öğrencileri üzerinde yapılması faydalı sonuçlar ortaya çıkartacaktır.

KAYNAKLAR

- Akbayır, K., 2003. *Öğretmenlik Mesleğine Yönelmede Ailenin ve Branş Seçiminde Cinsiyetin Rolü*, Milli Eğitim Dergisi. www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Oğretmen_Yetiştirme/Bildiri/t271d.pdf.
- Boz, Y. ve Boz, N., 2000. *Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri*, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 16, 1, 137-144.
- Çetin, Ş. ve Çetin, F., 2006. *Anadolu Öğretmen Liseleri ve Bu Liselerden Mezun Olmuş Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme*, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi Dergisi, Sayı 19, s 7-11.
- Demirsoy, A., 1993. *Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne Türkiye'de Biyoloji Bilimdeki Gelişmeler*, Bilim ve Teknik Dergisi, C.26, 312.
- Doliopoulou, E., 1995. *The motives for the selection of the teaching profession by future kindergarten teachers and the factors which form their later opinion of their profession*, International Journal of Early Childhood. 27(1) : 28-33.
- Ekiz, D., 2006. *Sınıf Öğretmenliği Mesleğine Yönelen Adayların Profilleri ve Geleceğe Yönelik Beklentilerinin İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 1, Sayfa: 131-147.
- Eskicimalı, A., Yaman, E. ve Yaman, H., 2001. *Öğretmenlik Mesleğinin Sosyo-Ekonomik Statüsü ve Bu Mesleğin Bir Kadın Mesleği Haline Dönüşmesi Üzerine Bir Araştırma*, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 : 53-68.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P. ve Soran, H., 2006. *Biyoloji Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretiminde Öz-Yeterlik İnançları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Yıl: 2006, Cilt: 39: Sayı: 1, s:57-73.
- Goh, K. C. And Atputhasamy, L., 2001. *Teacher education in Singapore: What motivates students to choose teaching as a career?* National Institute of Education, Singapore. Paper presented at the International Educational research Conference. University of Notre Dame, Fremantle, Western Australia. 2-6 December 2001.
- Gürbüz, H. Ve Sülün, A., 2004. *Türkiye'de Biyoloji Öğretmenleri ve Biyoloji Öğretmen Adaylarının Nitelikleri*, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 161.
- Hayes, S., 1990. *Students' reasons for entering the educational profession*, Research Report. Oklahoma: North-Western Oklahoma State University. pg.35.
- Karakaya, D., 2007. Yükseköğretime Öğrenci Seçme Sınavı'nın Yordama Geçerliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Karasar, N.(2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Killermann, W., 1995. *Biologieunterricht Heute (Eine Moderne Fachdidaktik)*, Donauwörty: Ludwig Auer, Verlag, 14-15.
- Kolankaya, N. ve Sağlam, N., 1986. *Biyoloji Eğitiminde Biyoteknoloji'nin Yeri ve Önemi*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (1), 255-258.
- Laura, S., 1995. *Perspective for Biological Education-Challenge for Biology Instruction the end of the 20th Century*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 29-35.
- Moran, A., Kılpatrick, R., Abbot, L., Dallat, J. ve McClune, B., 2001. *Training to teach; Motivating factors and implications for recruitment. Evaluation and Research in Education*. 15(1):17-32.
- Gülleroğlu, D., 2005. *Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının yordanmasına ilişkin karşılaştırmalı bir araştırma*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Robertson, S.D., Keith, T.A. and Page, E.B., 1983. *Now who aspires to teach?* Educational Researcher. 12(6) : 13-20.
- Summerhill, A., Matranga, M., Peltier, G. and Hill, G., 1998. *High school seniors; perception of a teaching career*, Journal of Teacher Education. 49(1) : 228-232.
- YÖK/Dünya Bankası.. 1996. *Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*, Biyoloji Öğretimi. Ankara.